

Motion till riksdagen

1988/89:Sf404

av Barbro Sandberg (fp) m. fl.

Vuxenstudiestöd m.m.

Vårt samhälle har blivit alltmer komplicerat. Vi måste dagligen söka och bearbeta mängder av information. Vi måste också vara beredda att ta större ansvar för oss själva och andra, både på arbetet och på fritiden. I arbetslivet kan det gälla att själva upptäcka säkerhetsrisker och sedan formulera krav på åtgärder. På fritiden kan det t.ex. gälla förändringar i det egna bostadsområdet som man vill ha gjorda. I bägge fallen krävs det att man kan tillgodogöra sig den information som finns och sedan kunna formulera sina krav eller synpunkter. Det är därför viktigt, att alla kan handskas med några av livets viktigaste verktyg: att kunna läsa, skriva och räkna. Risken finns annars att svenskarna delas upp i två grupper, de som kan tillgodogöra sig informationen och de som inte kan.

I vårt land har alla rätt till utbildning. Men alla har inte möjlighet att tillgodogöra sig denna utbildning när den erbjuds honom/henne. En del ungdomar har så dåliga upplevelser från grundskolan att de inte orkar eller vill gå vidare till gymnasiet. Fortfarande finns ett betydande antal äldre med endast folkskola eller annan kort utbildning. Vi får heller inte glömma bort dem som för tillfället inte vill utbilda sig men som senare kommer att vilja genomgå någon form av utbildning. Deras chanser måste vara lika stora nu som de chanser de hade när de tackade nej. Det vore ett mänskligt och samhällsekonomiskt slöseri att inte ge dessa människor en ny möjlighet att studera.

För att underlätta för vuxna finns olika slag av ekonomiskt stöd, studiehjälp, studiemedel och vuxenstudiestöd.

Särskilt vuxenstudiestöd

Vuxenstudiestöd tillkom genom ett beslut av riksdagen 1975. Det är ett samlingsbegrepp för ett antal stöd och bidrag. Den del av stödet där bidragsbeloppets storlek varierar med A-kassans dagpenningnivå kallas särskilt vuxenstudiestöd och består av dels ett vuxenstudiebidrag, dels en lånedel som skall betalas tillbaka.

I några avseenden anser vi att reglerna för SVUX bör ändras för att skapa större rättvisa mellan skilda grupper av sökande. Om man är medlem i en erkänd arbetslöshetskassa beräknas stödet efter den dagpenning man skulle fått från kassan om man varit arbetslös. Dagpenningen beräknas på inkomsten för heltidsarbetet oavsett om man arbetat heltid eller deltid. Om man är utförsäkrad får man ändå vuxenstudiestöd som beräknas på den

dagpenning som man skulle haft om man inte varit utförsäkrad. Vuxenstudiebidrag före skatt varierar mellan 3 870-6 450 kr. per månad.

Om man däremot inte är med i någon erkänd A-kassa är vuxenstudiebidraget före skatt 1 920 kr. per månad.

Eftersom vuxenutbildningsavgiften (0,27 %) tas ut av alla arbetsgivare anser vi att en differentiering mellan dem som är anslutna till A-kassan och dem som inte är det vara orimlig. Många nekas årligen SVUX därför att tillgängliga medel inte räcker. Vi anser därför att andra beräkningsgrunder bör övervägas. Ett sätt vore en total utjämning av bidragsbeloppet mellan bidragstagare med och utan dagpenning från A-kassa. Detta skulle medföra att bidraget skulle kunna utgå till betydligt fler sökande än vad som är möjligt med det nuvarande systemet. Riksdagen bör därför som sin mening ge regeringen till känna att frågan om hur man skall åstadkomma en jämnare fördelning av SVUX bör övervägas inom ramen för en utredning.

Kvinnors möjlighet till SVUX

Det differentierade vuxenstudiestödet infördes 1984 för att skapa utrymme för en höjd ersättning till studerande, som avstår inkomst för att studera. Som tidigare nämnts är endast de, som är med i erkänd A-kassa, berättigade till det högre bidragsbeloppet.

Detta innebär att kvinnor som varit hemma och vårdat barn inte längre kunde få det högre beloppet även om de är korttidsutbildade.

Detsamma gäller kvinnor som tidigare varit yrkesverksamma men som av olika anledningar t.ex. psykisk sjukdom inte kunnat komma tillbaka på arbetsmarknaden.

Vi anser, att konsekvensen av de nuvarande reglerna med hänsyn till hur dessa har påverkat rekryteringen av kvinnor bör utredas inom ramen för den ovan nämnda utredningen.

Barntillägg

Barntillägg beviljas i form av ett förhöjt vuxenstudiebidrag. Det beviljas för barn som inte fyllt 16 år eller som har fyllt 16 år och går i grundskolan. Barntillägg utgår endast till dem som är med i erkänd A-kassa och således har rätt till det högre bidraget. Vi anser att barntillägg bör utgå till alla på samma villkor. Vi föreslår därför att regeringen ger centrala studiestödsnämnden, CSN, i uppdrag att utreda hur en sådan reform skulle kunna genomföras.

Internatbidrag

I 1986 års budgetproposition föreslogs en tvåårig försöksverksamhet med kollektiv ansökan om internatbidrag för pensionärs- och handikapporganisationer vid deltagande i samverkanskurser vid folkhögskola.

Försöksperioden förlängdes i förra årets budgetproposition till utgången av 1989. I årets budgetproposition föreslås att försöksperioden förlängs ytterligare till utgången av år 1990.

Enligt vår uppfattning bör riksdagen i stället ompröva sitt tidigare fattade beslut och nu besluta att försöksverksamhet skall avslutas vad gäller

ålderspensionärers rätt att erhålla internatbidrag. Vi anser, att de relativt begränsade ekonomiska resurser som står till förfogande bör användas inom för vuxenstudiestödet gällande åldersgränser. Vuxenstudiestödet finansieras med arbetsgivaravgifter. Därför bör det användas för att finansiera studier för personer i arbetsaktiv ålder. Vi förutsätter att ålderspensionärer för sin studieverksamhet kan erhålla stöd från t.ex. studieförbund.

För handikappade är det dock värdefullt att möjligheten till kollektiv ansökan finns, varför vi anser att nuvarande försöksverksamhet bör permanentas för handikapporganisationerna.

Vilande SGI

Våren 1986 (Sfu 1985/86:17) fattade riksdagen beslut om ett förbättrat försäkringsskydd vid sjukdom och föräldraledighet under sommarferier för den som har en vilande sjukpenninggrundande inkomst (SGI). Enligt lagen om allmän försäkring (AFL) 3 kap. 5 § får den sjukpenninggrundande inkomsten inte sänkas under tid då en försäkrad "bedriver studier för vilka han uppbär studiehjälp, studiemedel eller särskilt vuxenstudiestöd. . .".

Den nya lagtexten innebär att alla studerande får behålla den sjukpenningplacering de fått på grundval av eget arbete. SGI-n hålls vilande under terminstid och aktiveras under sommarferierna, då den försäkrade inte uppbär studiesocial förmån. Det har emellertid visat sig att orden "uppbär studiemedel" spelar en icke oväsentlig roll för den försäkrade. Om en studerande anser sig inte behöva studiemedel eller under någon del av studietiden försöker klara sig på egen hand t.ex. genom att använda eget sparkapital, så försvinner den vilande SGI-n. Så gör också sparkapitalet. Detsamma gäller om en studerande icke blir beviljad studiemedel.

Det är svårt att förstå, att den som är sparsam med sina egna och statens medel och ej vill dra på sig mer skulder än nödvändigt skall straffas genom att bli av med sin vilande SGI. Nuvarande regler gör att alla som har en vilande SGI måste se till att de också blir beviljade studiemedel under hela studietiden. Vi anser, att det borde vara det förhållandet att man studerar som skall vara avgörande för rätten till vilande SGI och inte att man lånar pengar av staten för studierna.

Vi föreslår därför en ändring av ordalydelsen i AFL 3 kap 5 §: ". . . bedriver studier, för vilka han uppbär studiehjälp. . ." bör ändras till ". . . bedriver studier, för vilka han har rätt att uppbära studiehjälp. . .".

Studerandehälsovård

Hälsa- och sjukvårdslagen har som mål en god hälsa och vård på lika villkor för hela befolkningen. Studerandehälsovården utgör härvid ett viktigt komplement för de studerande vid den offentliga sjukvården. Inom ramen för studerandehälsovården erbjuds de studerande medicinsk och psykiatrisk hjälp särskilt anpassad till deras behov. Detta motiverar enligt vår uppfattning en förstärkning av statens bidrag utöver vad regeringen har föreslagit. Vi föreslår därför att bidraget till studerandehälsovården räknas upp med 200 000 kr. utöver regeringens förslag.

Studier utomlands

Mot. 1988/89

Sf404

Fr.o.m. 1989 har reglerna för att erhålla medel för studier utomlands liberaliserats. Detta är utmärkt och överensstämmer med folkpartiets krav. Vi vill också lyfta fram de krav som CSN framfört i sina anslagsäskanden, nämligen att även möjligheterna att få studiebidrag för gymnasiala studier utomlands bör öka. Vi anser att det är angeläget att underlätta också för gymnasieeleverna att bedriva studier i andra länder. Riksdagen bör därför också anslå ytterligare 15 milj. kr. till studiehjälp.

Hemställan

Med hänvisning till ovanstående hemställs

1. att riksdagen begär att regeringen tillsätter en utredning med uppgift att föreslå hur man skall åstadkomma en jämnare fördelning av SVUX samt undersöka konsekvenserna av nuvarande regler för rekrytering av kvinnor,
2. att riksdagen hos regeringen begär att CSN får i uppdrag att utreda hur ett rättvisare barntillägg skall utformas,
3. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om pensionärers möjlighet till internatbidrag,
4. att riksdagen hos regeringen begär en ändring i lagen om allmän försäkring (AFL) 3 kap 5 § enligt vad som i motionen anförts,
5. att riksdagen beslutar att under anslaget E 7 Bidrag till vissa studiesociala ändamål anslå 200 000 kr. utöver regeringens förslag,
6. att riksdagen under anslaget E 3, Studiehjälp m.m. anslår 15 milj. kr. utöver regeringens förslag för att möjliggöra studier utomlands med studiebidrag.

Stockholm den 23 januari 1989

Barbro Sandberg (fp)

Sigge Godin (fp)

Maria Leissner (fp)

Ingrid Ronne-Björkqvist (fp)